

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОМУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 192 (4676). 1960 ч. август 17, среда. | Өртээ 20 көп.

Областа дүжүт ажаап алышкыны эгелзэн

Областың колхозтарының, совхозтарының шөдеринде дүжүт ажаап алышкыны эгелзэн болгаш үн бүрү улам массалык ашып чыдар. Дүжүт ажаап алышкыны 10—12 аял хуһунерде чорудуп, жүрүнөгө тараа дужазары болгаш садарын хуусаа бетинде күсседир деп областың тараажыларының социалистик хулаагезинде айткан. Областың колхозтары болгаш совхозтары күрүне мурунга бо эн чутула хулаагезин күсседиринге эртең чыдардан артык болдулар аргалары. Комбайнларыны, тараа кезер машиналарыны, подборщиктерини болгаш тараа арыглар машиналарыны саны улам өскөн. Механизатор кадрларын саны улам көвүдөө болгаш олардын билик, ажилга практиктик дуржулагы өскөн.

Мичалда-дда техника барда дүжүт ажаап алышкыны боду чаглар чоруттува бербес, ону баш бурунгар бүрүн белеткээр ужураут. Идыг түрүжө областың районларының ийи нурутуу комбайнлар болгаш өскө-дө техниканы септелгени амга чедир дооспай, дүжүт ажаап алышкыны болгаш тараа белеткелдери организастиг эгелзери. эн кыска хуусаада, чидирг чокка чорударын үеринге чедир турарлар. Август 10-га чедир областа комбайнлар септелгези 83,1 хуу, оң иштинде колхоздарда 80,9 хуу, совхоздарда 88,3 хуу болган. Тараа кезер машиналарының септелгези областа 49,8 хуу, оң иштинде колхоздарда чүгө 41,5 хуу, совхоздарда 67,4 хуу болган.

Дүжүт ажаап алышкыны мурун алыгезден Чаа-Хал району аң көрөгө, областың статистика эргелгениге ол районуң мурунда берип турган медээлеринде комбайнлар септелгени хымкы мурун дооскан турган. Бу дугайын СЭКП райкомунун бирги секретары эң Бегиз боду база медээлер турган. Ам херек кырында чүү көзүгезинде дээр, ол районуң «Найрал», «Бурунгар» колхозтарының 10 хире комбайнлары август 15-ге чедир Чаа-Хал СТС-тин септелге мастерсалазында түрүшкөн болган, а дүжүт ажаап алышкыны болган чамдык комбайнларының септелгени бүгү болганындан аваа түрүн турар чүгү бар.

Тараа арыглар, кургадыр машина бургуула, шаң болгаш септелгези тараа чокку хүнерде белен тургуула херектен азыр херек. Хову тургаларыны кижилерин ажиллап тургуула тараа чамдык кылдыр чуртуулар херек. Ажил-агыл бургуула дүжүт ажаап алышкыны болгаш күрүнеге тараа белеткелениң ажилчы планшарын тургуулап, хүн бүрүнүң трафикай шынныгы сагымзы оңа кичөөгөйин салдыр чугула. Ажылга ажаар арганы бо «Чымыл» баң калба-биле ажиллар түлдө, тарааларың кезер өйүн биңи-дда эртерип болбос. Какан аас хүнер болурунга идегеп адуурбай, агаар-бойдустан кайдыг-дда байданың ажаап алышкыны чорудар арганы ажил-агылар чедир азыр ужураут.

Дүжүт ажаап алышкыныңа болгаш күрүне мурунга хулаагезлери күсседиринге шиттирлеп чүгү социалистик чарык болуп түрүжө, чамдык черлерде ажаап алышкыны баштайгы хүнеринде механизаторларың арасында чарык чоруттумай, тодаргай хулаагезлер алдындай турар. СЭКП райкомун, партия аге организациалары социалистик чарыкты ам улам калбар-тыр, оң чорудуламы боттуг уду-тур хулаагезиг.

Дүжүт ажаап алышкыны болгаш күрүнеге тараа белеткел чүгө механизаторларымы, хову ажилдачыларының херээ эвес. Ол дээрте областың бүгү ажилчы чонларының ажил-агыл, политиктиг улаг херээ. Иччангаш бо улаг кампаниямы эн дүрген болгаш улаг чедикшиңниң эртерип дөш демиселче областың бүгү күштери мобилизастаттыгнан. Кижжи бүрүг бедик медээдегид болгаш организастиг ажилдан турар ужураут.

Август 10-га чедир Биң-Хем районуң колхозтарында септелге чогуур 58 комбайның 12-ин, тараа кезер 21 машинаның чүгө 3-кү септелтигнен. Мону херек кырында септелгени шүүт үскен деп санааа чогуур. Тараа арыглар, кургадыр машиналарының, подборщиктерини септелгези чоруттумай. Колхозтарга дүжүт ажаап алышкыны ажилчы планы тургуулуна, көрдөңиң ажил-инчилериниң ортузуна партияи-политиктиг ажилды күштелдир талаа-биле хемчегер чоруттуман. Каз-Хем районуң удурутчуларының, тараалар чорудун колхозтарының шөдеринде тараалар манайын, массалык-биле бижип эгелзөн болгаш ам ажаап алышкыны чоруп турар. Мичалда-дда комбайнлар септелгези ам-дда доозулбаан, тараа кезер машиналарының чүгө 21,7 хууу септелтигнен.

Дүжүт ажаап алышкыны болгаш күрүнеге тараа белеткел чүгө механизаторларымы, хову ажилдачыларының херээ эвес. Ол дээрте областың бүгү ажилчы чонларының ажил-агыл, политиктиг улаг херээ. Иччангаш бо улаг кампаниямы эн дүрген болгаш улаг чедикшиңниң эртерип дөш демиселче областың бүгү күштери мобилизастаттыгнан. Кижжи бүрүг бедик медээдегид болгаш организастиг ажилдан турар ужураут.

Совет эмчилер Конгоже ужудуп үнүпкен

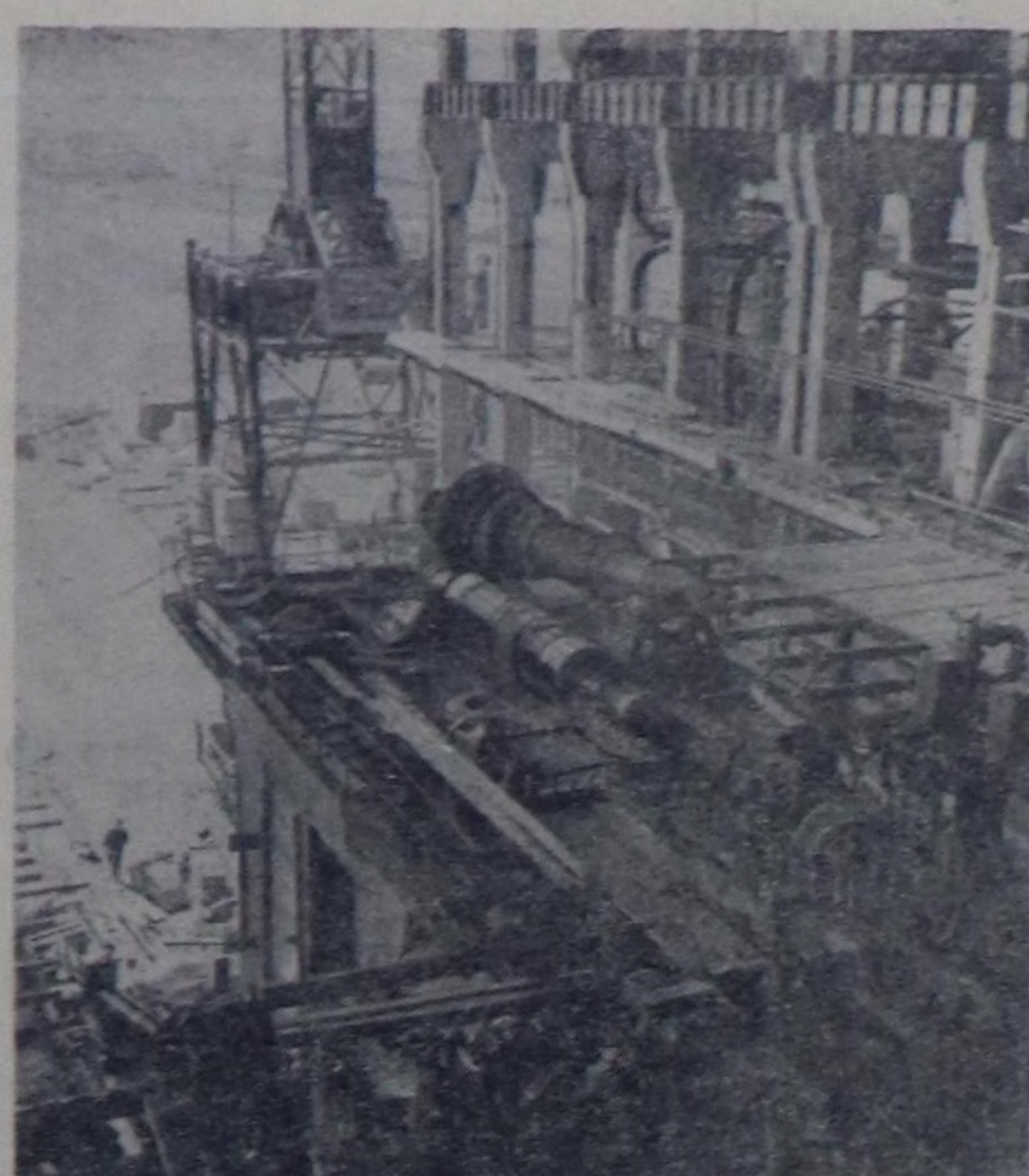
Август 15-те Москвадан Конгоже бедик медицина ажилдачылары — чээрби эмчилер болгаш медицина сестралары ужуруп үнүпкен. Оларны хамаарышпас анык Республикаже ССР-ниң Кызыл крест болгаш Кызыл чарык-ай ниятелиниң эвидели чоруткан. Чорутканарың арасында кезер эмчилер, ишти зарыгларың эмчилер, уруглар эмчилери болгаш өскө-

дда тускай эртемингар бар. Тропиктиг азырларың экиртер эмизер талаа-биле база бир эң улут совет тускай эртеменд Н. Н. Плотников эрте талаа-биле консультант болуп чорупкан. Медицина ажилдачылары эргежок чутула инструменталери болгаш аны-бүрү эмелге херекседдери боттарыга ап чоруттарлар. (СЭТА).

Бригаданың чедикшиңни

Областың типографиязының каттышкан цехиниң хол өрдөзениң салбырында азыр-бүрү чагыглар күсседир бригаданы (бригадир коммунист Екатерина Петракова) цехтин бригадалар арасында калбарган социалистик чарыкка кирешкен, өки түнелериңиң чедикшиңниң Бригада июль айың бүдүрүлгө планын 103 хуу күссеткен. Ол бригаданың кежигүнери

Т. Тонких, Е. Петракова олар июль айда бүдүрүлгө планын 110—115 хуу күсседир, чарыктын мурунчалары болганнар. Бригаданың кежигүнери СЭКП ТК-ның июль Пленумунуң шиттирлерин ажил-херек кырынга боттандырар дөш августуң бүдүрүлгө планын мурунку айлардан-дда бедик күсседирин хулаанган алган шудуру ажилдан турарлар.



Тюменде чылыгың электростанцияны тудуп турар, ук электростанция болза ол черинд кончук дүрген хөгжүн олурар үлетуруге энергиямы бээр. Бир чыл бурунгар ол тудукуң дөжөңге баштайгы демір-бетон колоннамы салган турган болза, а ам ында тудукулар болгаш эптекилер баштайгы турбинаны ажалдырыга белен кылып кызып.

Чурукта: баштайгы турбинаны эптел турары. Фото В. Липовскин. СЭТА-ның фотохроникасы.

Кукуруза ажаап алышкыны

Чурттуу колхозтары болгаш совхозтары кукурузаны массалык-биле ажаап, сиюластарыңче кирешкен. Киргишаның чарык черлерде ажил-агыларының оон дарый, республиканың дагы районларының ажил-инчилери кукурузаны мал чема кылдыр белеткелерине кирешкен. Чаагыл дүжүт үгеп, Сузак районуң «Москва» колхозунуң Абдухамид Нематуллаевке баштаган комплексигид эвендуу гектар бургууздунен 1000 центнер мочактарыл ногаан массаны ажаап ал турар. Ол хире дүжүтү Ленин районуң «Арал» совхозу база өстүргөн. Ош область кукурузага ногаан люцерны немер, чер кырында сиюластарын калба-биле практикалап турар. Чер-терде кукуруза ажалгазы механизастаттыгнан.

Украиның ховуларында кукуруза сүт-баштак бижитыгы кылдыр өскөн. Кировград областың Александровск районуң кукуруза кезилдери эгелзэн. Чамдык ажил-агыларда кукуруза ажаар комбайнлар дүрген чоруп, бөлүк айы-биле ажиллар методу калба-биле ажиллап турар. Запорожье областың колхозтары болгаш совхозтары ийги кезилдеке кирешкен. Олар эртең чылыгында 2,5 кылап хөй азы чедир миллион тонна бедик чедикшиң, хоолуук мал чемни сиюластарар. Мында кукуруза ажаар комбайнлары дүрген чорудуп, бөлүк айы-биле ажиллар методу калба-биле ажиллап турар. (СЭТА).

БАЙЫРЛЫГ УЖУРАЖЫШКЫН

СЭКП Тыва өлкөмүнүң бирөөсүнүң доктормин Баугаар СЭКП Тыва өлкөмү, өлкөүссөм болгаш СЭКП Кызыл хооронжу, хоорүссөм августуң 14-те, дыштаныр хурае областың партия, совет органнымың удурутчу ажилдачыларының, интеллигенцияны ажилы-биле — эртек, техника, литература болгаш улаг чүгү ажилдачылары-биле — ужуражышкыны организастиг.

СЭКП өлкөмүнүң, өлкөүссөмүнүң мурунунан эң С. Н. Тока ужуражышкының кирешчилерин байыр чедиргеш, партия, совет органнымың удурутчуларының совет интеллигенциямы ажилы-биле ужуражышкыны бастың амырталыкты чаагыл чыкчыл болуп бергенин чугулаан.

СЭКП ТК-ның Президиум кежигүнери бо чылды июльда чурттуу интеллигенциямың ажилы-биле кылган ужуражышкында СЭКП ТК-ның Президиум кежигүнери болгаш эң Н. С. Хрушев байыр чедирип чүгө чугулаан. Ол ужуражышкы болза Коммунист партиямы, оң Ленинчи Топ Комитедия далагыдыр бүгү совет улаустун база совет адалдыг интеллигенциямы улам сыйрыл катышканымың чаа, чыйнычалык көргүзү болган.

Венгрияның үлеттүр делгелгени ажилчыны-биле холбаштыр Венгрия Улуу Республиканың совет найсымалга чоруп турган чазак төлөөлери август 15-те Москвадан төрөөн чоругаче чорупкан. Чаа төлөөлериңиң кежигүнери Будапештиге айттылганнар. Төлөөлериңиң баштыны—Венгрия Улуу Республиканың Ажылчы-Тараачы Революстүг чазактын даргазы Ференц Мянник чамдык үени Москвага эртерир. (СЭТА).

СЭКП Тыва өлкөмүнүң бирөөсүнүң доктормин Баугаар СЭКП Тыва өлкөмү, өлкөүссөм болгаш СЭКП Кызыл хооронжу, хоорүссөм августуң 14-те, дыштаныр хурае областың партия, совет органнымың удурутчу ажилдачыларының, интеллигенцияны ажилы-биле — эртек, техника, литература болгаш улаг чүгү ажилдачылары-биле — ужуражышкыны организастиг.

СЭКП ТК-ның Президиум кежигүнери бо чылды июльда чурттуу интеллигенциямың ажилы-биле кылган ужуражышкында СЭКП ТК-ның Президиум кежигүнери болгаш эң Н. С. Хрушев байыр чедирип чүгө чугулаан. Ол ужуражышкы болза Коммунист партиямы, оң Ленинчи Топ Комитедия далагыдыр бүгү совет улаустун база совет адалдыг интеллигенциямы улам сыйрыл катышканымың чаа, чыйнычалык көргүзү болган.

Дүжүттү чогуур өйүндө, чидириг чокка ажаап алыр

Баштайгы хүнерде чүнү көргүскенил

Чаа-Хал районуң үш колхозтары бо чылды 10 муң амыг гектар тарааны тараан. Ам ону ажаап алыр дөш ажил өгөй берген. «Найрал» колхозун Терезинде, «Бурунгар» колхозун Аймырлыг баштайгы бижик тарааларын комбайнлар кестирип кирешкен. Ол районуң девисдеринге бо чылды чазакта болган. Иччангаш сугат чок шөдерин дүжүт дык чарык болуп турар.

«Найрал» колхозун комбайндери баштайгы хүнерде 74 гектар суланы кестирген. Тараа бүгү комбайнлары ажилдачы киреш болуп кылдыр бижк берген. Иччангаш баштайгы хүнерде ажаап алышкыны белеткелдиг улаг чедистери илерзэн. Комбайнлар ажилга шулуудан чадан турган. Ховалыг Шойдал-оолдун «С-4» комбайны 2 хүн дургузула үрелдик турган. Оң бир кезе өскө комбайныны болганы-биле үрелген. Комбайнер Николай Сийиниң августуң 13-те кылар чүгү чоң ужурунда чарык хүн ажиллаван. Бо колхозтуң 6 комбайны акумулятор чөк, септелге-техника станциямында турбушаан. СТС комбайнлары артык кезектери-биле колхозтарын хандырбаан. Иччангаш бичи-ле үрелишиң кин болган санында ол үрелишиң

Олар шаң иччар чарык бергендер. Социалистик чарыктын идыг бедиктиг хулаагезиниң өскө-дда механизаторлар алган. Районуң ажил-инчилери күрүнеге 3500 тонна тараа санындан 15—16 центнер кызыл-тасты ажаап ал болур. Иччангаш районуң колхозтары гектар бургууздунен ортумак-биле 9—10 центнер дүжүттү ап болур аргалыг. «Найрал» болгаш Ленин аттыг колхозларыны 1400—1500 гектар тарааны агыллап ажаар арга-биле кестирип болур. Иччангаш Чаа-Халдуң тараажылары күрүне мурунуга хулаагезин күсседиринче, күш хүнүңге үлөжир, үрелинге улар, мал чеминге белеткээр тарааны ажаап алдырыңче бузууралды-биле кирешкенер.

Тус-тус агрегаттар арасында социалистик чарык калбарган. «Найрал» колхозтуң мурунчы комбайнери Николай Сийиниңниң чугулап турары болза: — Дүжүттү ажаап албаан шагда, ыштанамас бис. Эртең чылды «С-6» комбайны-биле 600 гектар чарык тарааны ажааган мен, а бо чылды база-ла оон дөра эвес ажилдачыларын хулаангашаан, бастың ажилдачыларын дүжүт комбайнери Алдай Байыры социалистик чарыкка кыйгырдым.

Төндү районда «Межегей» совхозте 10 автомашиналарын чоруттувун, ол совхозте шүптү 50 автомашиналарын чорудурунда белеткелге—деп АТК-нын начальниги эң Зантеев редакцияга дыңдадып турар. Дүжүт ажаап алышкының чугула кампаниямыңа № 1 чүк АТК-ының мурунчы чолдочылары—коммунист эштер М. Рубцов, А. Саратов болгаш Х. Саидай оларга удурткан автоколлоналар кирештеринге белен. Кызылдын № 1 чүк АТК-ының коллективни тарааны «И-шанга чидирг чөк ажаап алырыңды чугула кампаниямыңа бүгү күштү үдүрдүң, бедик бүдүрүчүдү ажилдачыларын хулаангашаан. Д. САРЫНАЙ.



Чурукта: «Бурунгар» колхозтуң Аймырлыг баштайг кестирген арбайны шаңда арыгап эгелзени.

Автомашиналарны дүжүт ажаап алышкыныңа бүрүн белеткөөн

Бастың областың колхозтарында болгаш совхозтарында дүжүт ажаап алышкыны амыг үеле өгөй берген. Тываның тараажылары дүжүт ажаап алышкыны бо чылды 10—12 аял хүнеринде доозар болуш күрүнеге тарааны садарының планын хуусаа бетинде күсседир деп бедиктен болгаш патриоттуг хулаагезин алганнар.

Иччангаш дүжүт ажаап алышкыны кампаниямыда белеткелди областың бүгү ажилдачыларында күженишиңниң чорудуп турар, дарында белеткөөн бис. Ол чышаш

Иччангаш дүжүт ажаап алышкыны кампаниямыда белеткелди областың бүгү ажилдачыларында күженишиңниң чорудуп турар, дарында белеткөөн бис. Ол чышаш

МАЛ ЧЕМНЕРИНИҢ БЕЛЕТКЕЛИН УЛАМ КАЛБАРТЫЫЛ!

Эн-Сугнуң эриинде

Эртеги даң чаа-ла чырып, артым таламында дагларды, мурнуу чүгүндө шакпын суглуг Би-Хемниң арасында диндик ховуга сизге кезер машинаны даажы эртеги иржымын урп, машиниң «но-оо» дээн ымы зыналып кез турган. Ол бөлүз, Току районун «Совет Тыва» колхозунун Эн-Сугда Иван Баранга удуртка сизге бригаданың машини Кол Дарыйгы-дыр. Дарыйгы хүн нормаан үргүлчү чүс хуудан ажыра күүседип турар.



Бистиң дузавыс

Сүт-Хал райүүскоммуң ажычтын, албан-аахчылары боттарының шефе алгын «Бора-Тайга» колхозунга сизге кезерге дузалапк, ийи муң ажыг мөөдөк будуктары белеткеп болгаш чеди тонна сизге билдү сарраатташсаан, ийи га черниң сизге билдү, хөпөңнөп бергенер.

Бистиң коллектив шеф ажылын ам-даа үргүзүлөшсөм, дүжү ажап азырынга, саваң бөлүп саррааттарынга болгаш колхозтун өскө-даа ажылдарыга идеялеин-биле дузалапк деп шийткэрлернер.

М. АВАА.

Шефчилер

Тес-Хем районун «Аз-Эрик» колхозунун Кара-Талда сизге бригадамын ир-шооруг 5 машина додур олурган кижилер чеди келген. Удзавыз оларның замдыктары сизгеиң хол кадымы-биле келип, замдыктары бөлүп, хөпөңнөп, саррааттап агелээр. Хүнуң ийги чартымында сизгеиң кестирип кааң курут ховуга 20 тоннаң улут са-

раады туруп келген. Бир чамдык шефчилер 10 тонна будук-бүрүнү белеткөөнер.

Бо болза, колхоз төвүндө чурттаачыларның шефтен чөпөзүн ол түвө-дир. Шефчилер Яковлев, Пономарев, Сарваа, Дажинмай, Дунчун, Мелетев, Тапов Кызыл-оол олар эки ажылдааннар.

Ш. КАНДАН.

МАЛ АЖЫЛЫНЫҢ ПРОДУКТУЛАРЫН КҮРҮНГЕ САДЫП АЛЫРЫНЫҢ ЧЫЛ ХҮЛЭЗГЕЛЕРИНИҢ КҮҮСЕТТИНИП ТУРАРЫ

(1960 ч. август 10-да, хуу-биле)

Районнар	Сүт	Эт	Дук
Эрзин	67,2	29,0	99,4
Каа-Хем	65,0	33,8	77,2
Чөөн-Хемчик	64,2	43,5	76,2
Току	63,0	74,4	113,3
Чаа-Хөл	61,7	28,5	83,1
Барыш-Хемчик	60,7	39,1	67,1
Танды	59,2	36,1	67,9
Бай-Тайга	59,0	65,5	91,3
Биш-Хем	55,9	45,5	65,8
Өвүр	53,2	39,2	86,6
Улуг-Хем	51,5	27,0	68,5
Тес-Хем	43,7	68,5	97,6
Сүт-Хал	35,5	40,6	71,7
Оюн иштинде совхозтар			
«Кызыл партизан»	76,2	28,7	58,8
«Барлык»	73,0	23,1	63,6
«Тилекег»	68,2	22,6	81,7
«Межелег»	64,1	37,2	51,3
«Өкө»	61,1	23,4	74,7
«УТКА 25 чылы»	53,6	6,4	69,1
«Элегес»	50,0	16,7	66,0
Дуржулга станицына	37,6	13,1	64,7

Август 10-га чедир областа сүт садып аларының чыл хүлээлгези 57,5 хуу, этини — 40,8 хуу, дүктүү—79,6 хуу күүсеттинген.

өскөлер-даа хол кадымы-биле сизге кезер нормаан ажыра күүседип, мутнакчылар болуп турлар.

Сигенчилерден ыраа эвесте Эн-Сугнуң сүт-бараан фермазының ажычыннары ажылдан доостуг үелерде кезип, улуг дузаны чедирип турлар. Илалгыя инек кадарчымы Кол Себек, хөйжү Кол Биче-оол сизге саррааттарынга үргүлчү дузалапкшаң барлар.

Мал чеми белеткөөрине эки көргүзүлгери дээш Эн-Суг бригаданыңа партия райкомунуң болгаш райүүскоммуң бригадалар арасына г шилчи чоруур Кызыл тугун тавыскаан.

— Чаалап алган тугу-тувуста бистиң ылаак Төрөөн чуртувустун төвү — Москваның Кремлин чуруп кааң, ол тукту ышкынас дээш бүгү күжүвүстү үндүрүп ажылдаар бис — деп бригадир Иван Баран чутаалады.

Аныак оолдар, кыстар ажы хүнуңуң соонда ыраап хөлөөрине ылактар. Оларның чамдыктары хөлшдыраа, шакша болгаш хол бөмбүн ойбана турлар. Бригадада агитхуудустар үнүп, лекция, беседилар үргүлчү өртип турар. Эн-Суг бригаданың сизге кезериниң планы август 26-

да бүрүнү-биле доозалар. Бригадир Иван Баран ажыл хүнүнүн тунелен үндүрүп, эртеги хүнүнүн планы өөрүңгө чутаалап бөөри-биле хүнеки ыржым агелээр.



Чуруктарга (солгай таламында) машинист Кол Дарыйгы болгаш аът мунукчу Лосан Оолак сизге кестирип тур. Сарраатташкын (он таламында).

С. ТАНАА, фотолар авторуу.

5.500 центнерни саррааттаан

Каа-Хем районун «Тилекег» колхозу бо чылы 23000 центнер сизге белеткөөр планын. Август 10-га чедир белеткөөнү чүтле 5.500 центнер. Силос 400 тонна саррааттаан.

Сизге амжылды машина техника, кижикүжү хөй-даа болза, ажылды темпиза кончур оожум чоруп турар. Оң чылдаганы ажылды эки башкарбайн турарында. Техника үргүлчү үрелип турары-биле чер ап шыдапайн тур бис деп хол бригаданың бригадир эш Гавочкин тайылбырлап турар. Ам мал чемнери-

ниң белеткеди дүжү ажап алымыңымын-биле калсырапкы берген төлөөдө, ажылдың темпиза дүргөлдериң негеттишип турар.

Колхозчуларын сизге шөлүчө чорупуу каан соонда колхозта партия организациямы оларга тайылбыр масалаг ажыл чорударын шуут уткаа. Мынчага чедир бесед, номчулга болбаса, агитхуудус үнмезин, кино, концерт көргүзсөң. Бо таламы-биле сизге кижилерниң негелези улуг.

С. КЕНДЕН.

УЛАМ КҮЖЕНИШКИНИҢ АЖЫЛДААР ДЭЭШ

Чөөн-Хемчик районун «Искра» кедээ ажыл-агый артелиңиз Арыг-Бажы, Кызыл-Хавак сүт-бараан фермаларының саанчылары Рязань областың малчынарының мурнакчы дүржүлгези боттарының амжылды ажылавышаан, сүт бүдүрерин көүдөткенер. Бо чылдың чеди айларының дүржүлгези саанчылар нитизи-биле 146,8 тонна сүтү сапта. Ол болза саар бир инекке онааштыр 917 литр болган.

Ийи ферманың чарыкчыга Арыг-Бажы фермазы тилекти болган. Август 1-ге чедир инек бүрүзүндө 1004 литр сүтү саап алган. Мынчанга сүт бүдүрериниң таламы-биле мурнакчы болганы дээш колхозтун баштаар чериниң болгаш партия организациямын шилчирип тугун ол ферма (учетини эш М. Муныма) чаалап алган. Кызыл-Хавак фермазы бир инектен-не 930 литр сүтү саап

алган. Колхоз бо чылы күрүңгө 203 тонна сүтү саарын хүлээген. Чеди айлар дүржүлгези 121 тонна күрүңгө саткан.

Эки ажаала, чөмгөрлөк болгаш кадарыла инектерин сүткүрүн бөдөткен. Арыг-Бажының сүт-бараан фермазында инектерин бо чылдын чыныгынан агелээр автосалдага кирген чорук сүт бүдүрерин үлгүлгө түрген. Колхозтун мурнакчы саанчылары Севилбаа, Шаннаа болгаш оон-даа өскөлер инектерин автосалдага эки чадчытырган.

Саанчыларын арасында социалистик чарым ам улам күштеди берген. Чарышка Ооржак Шаннаа шыларгап, август 1-ге чедир болганы бижылган инек бүрүзүндө 1305 литр сүтү саап алган. Ол шыкша эштер Севилбаа 1298 литр, Хураганчык 1219 литр, Күжүтү 1026 литр, Мыдык 1056 литр сүтү инек бүрүзүндө саап алганнар.

Колхозтун ажыл-ишчи саанчылары социалистик хүлээлгелеринге ээ болуп шыдаалар.

М. СЕВЕН.

Солуннар чедирип чорааш...

Бай-Сөөттүн малчынарына баар дилкеш, ол-бо чымы туттуруп, машинага олуруп ап тур бис. Колхозта партия организациямының секретары эш Семеновтун чүгүнү азы-ла сүргей: шарып каан солуннар, эш-даа оозун чүкөтөп келгеш, машинага салып алды. «Тувинская правда», «Шым», «Тываның амыкты» сожунары ай-айы-биле шарычылган каан. «Хөй-ле малчынар бар-дыр эвесе оң» деп боддым. Баштай-ла хөйжү Салчак Дыртык оолдун аалына хал келдиңиз. Мендешкенениң соонда, хөйжүлү «хөндөр денгидең кангыла?» деп айтырарымыска: — Кандыг деп чүдөр боор, чангыс козанада 493 улут койлар, 360 хураганнар бар-дыр. Көрүңерден, нези-биле ден хураганнар. Олар ээп турда койлар канчыл семирип боор — дээш, хөйжүвүс зоотехникче көрү.

Бир кезек солундун дүргө-биле дужалап бергеш, хал-ла кадымыс. Дарыма Эртинге биле Дарыма Менге алашкыларга келдиңиз. Оларның кадарып турар иргтери хөлөгеле эвелеп турлар. Алашкылар чок, алды 5-ки класс өөреникчи Галы ээлеп орап мындыг. Орта база бир

3. КЕЧИЛ-ООЛ, Сүт-Хал районун Ах-Лаш школаны.

Тыва автономнуг областа хөй уругларлыг иелерни „Мениң алдары“ одденер болгаш „Мениң медалы“ медальдар-биле шаңнаар дугайында

РСФСР-нин Дээди Советиниң Президиумунун ЧАРЛЫЫ

ССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун мурнундан шаңнаары болаа:

Тос уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕНИНИҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Дуганыч Ошку-саар Чулдүмовна — Чадаана хоорайда өг-бүле ээзи.
2. Калсан Анычжык Чадамбаевна — Барыш-Хемчик районда «Барлык» совхозтун ажылчыны.
3. Монгуш Дарым Сурженчик — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
4. Монгуш Семен Намрайовна — Чөөн-Хемчик районун Сталин аттыг колхозунун колхозчузу.
5. Ховалыг Фней Бады-Шарыновна — Чөөн-Хемчик районун «Большевик» колхозунун колхозчузу.

Сес уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕНИНИҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Алехина Евдокия Самойловна — Каа-Хем районун Сарыг-Сеп суурунда өг-бүле ээзи.
2. Кара-сал Дутуваа Дандароолновна — Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунун колхозчузу.
3. Нуулар Додулай Ундүновна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
4. Ондар Бичи-Уруг Кара-Ламаовна — Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунун колхозчузу.
5. Саая Савдынмаа Дорлонова — Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунун колхозчузу.
6. Сюр-оол Алдын-кыс Дидей-оолновна — Барыш-Хемчик районун «Барлык» совхозунун ажылчыны.
7. Энчейбев Чаданмаа Дандароолновна — Току районун Азас кедээ Советинде өг-бүле ээзи.

Чеди уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ АЛДАРЫ» ОРДЕНИНИҢ III ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Ала Курья Лопсановна — Каа-Хем районун «Бурунгаар» колхозунун колхозчузу.
2. Базыр Карарган Муртулоолновна — Чадаана хоорайда школа башчымы.
3. Горбаткина Вера Викторовна — Каа-Хем районун Сарыг-Сеп кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
4. Кунугет Таазарган Седиповна — Барыш-Хемчик районда «Барлык» совхозтун ажылчыны.
5. Нуулар Дукор Бодовна — Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозунун колхозчузу.
6. Монгуш Борбаанай Таржаевна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
7. Монгуш Орозанмаа Чадамбаевна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
8. Монгуш Семис Конайовна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
9. Монгуш Толгай Сергелеевна — Танды районун Межелег кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
10. Монгуш Хорлу Шарановна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
11. Флейч Хомушка Ак-оол — Барыш-Хемчик районда «Барлык» совхозтун ажылчыны.
12. Ооржак Дечит Конавона — Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозунун колхозчузу.

13. Ооржак Тары Танзынмайовна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.

14. Саая Сыгдый Дамбуевна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
15. Салчан Оңчумаа Чамбыровна — Каа-Хем районун «Кызыл тук» колхозунун колхозчузу.
16. Сат Маапа Кудер-оолновна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
17. Соян Сүүр-пара Лопсановна — Барыш-Хемчик районда «Барлык» совхозтун ажылчыны.
18. Хомушка Башыштаан Локонна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.

Алды уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЫДЫҢ I ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Аракчаа Серженкей Хорун-оолновна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
2. Барзан Хайлым Биче-Борасовна — Току районун Азас кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
3. Белорылова Александра Андреевна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
4. Биче-оол Көк-кыс Дамдиновна — Танды районда школа башчымы.
5. Вострцова Ульяна Алексеевна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
6. Джус Барвара Гурьяновна — Каа-Хем районда өг-бүле ээзи.
7. Килсан Енмаа Тажиновна — Каа-Хем районун «Совет Тыва» колхозунун колхозчузу.
8. Кюл Ажыма Дуанчечена — Току районун Азас кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
9. Кроморено Зоя Федосеевна — Танды районда «Межелег» совхозтун ажылчыны.
10. Нуричина Степанида Филатовна — Чадаана хоорайда өг-бүле ээзи.
11. Монгуш Биринмаа Норжуповна — Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозунун колхозчузу.
12. Монгуш Шончунмаа Дембировна — Чөөн-Хемчик районун Ленин аттыг колхозунун колхозчузу.
13. Ондар Нордуп Даваевна — Танды районда «Тилекег» совхозтун ажылчыны.
14. Ондар Хли Балдан-Доржуновна — Чөөн-Хемчик районун Ленин аттыг колхозунун колхозчузу.
15. Ооржак Доду-Маний Сыржаевна — Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
16. Орденей Селинмаа Хойуклоновна — Каа-Хем районун «Бурунгаар» колхозунун колхозчузу.
17. Оюн Елена Чанчымаевна — Току районун Ий кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
18. Полянова Анна Калистратовна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
19. Роголева Анисья Харитоновна — Току районун Тоора-Хем кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
20. Сарыг-Донган Сенденмаа Домба-Струновна — Танды районда өг-бүле ээзи.
21. Ховалыг Сенди Чунуутповна — Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тарваачын» колхозунун колхозчузу.
22. Чоолуннай Сенденмей Дорлуковна — Току районун Азас кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
23. Чыбыл Салчак Делгер-оолновна — Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тарваачын» колхозунун колхозчузу.

24. Шойгу Салчак Делгер-оолновна — Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тарваачын» колхозунун колхозчузу.

Беш уругларны төрөөн болгаш кижизиткен иелерни «ИЕНИҢ МЕДАЛЫ» МЕДАЛЫДЫҢ II ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ

1. Барыбина Александра Степановна — Каа-Хем районун Бүрөн-Аксы кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
2. Борисова Лукерья Парфирьевна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
3. Горшевина Улита Прокопьевна — Каа-Хем районун «Тилекег» колхозунун колхозчузу.
4. Деснишев Чучунмаа Мынгаевна — Барыш-Хемчик районда «Барлык» совхозтун ажылчыны.
5. Дуктур Ондар Дөңгүроолновна — Чөөн-Хемчик районун «Хорум-Даг» колхозунун колхозчузу.
6. Мара-сал Серен Дондук-оолновна — Чөөн-Хемчик районун «Большевик» колхозунун колхозчузу.
7. Наун Мария Михайловна — Кызыл хоорайда уруглар яслиниң ажылчыны.
8. Конаксия Ефросинья Селиверстовна — Танды районун Межелег кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
9. Кунугет Сагаан Томчат — Барыш-Хемчик районда «Барлык» совхозтун ажылчыны.
10. Кунугет Шаглыш Оолакновна — Танды районда «Межелег» колхозунун колхозчузу.
11. Монгуш Аваалай Шончоловна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
12. Монгуш Экзон Чувуртовна — Чөөн-Хемчик районун «Кызыл тарваачын» колхозунун колхозчузу.
13. Носова Лия Ефимовна — Кызыл хоорайда ажылчыны.
14. Нурсат Клара Тиртыновна — Кызыл хоорайда школа ажылчыны.
15. Ондар Моолдар Лопсановна — Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозунун колхозчузу.
16. Ооржак Хорлу Сенгилдиговна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
17. Ооржак Чокар Бандановна — Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче орук» колхозунун колхозчузу.
18. Оюн Сенденмаа Базановна — Танды районун Бай-Халк суурунда өг-бүле ээзи.
19. Оюн Чаахочи Кембелевна — Танды районун Межелег кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
20. Саая Чадай Ангановна — Барыш-Хемчик районун «ВЛКСМ 30 чылы» колхозунун колхозчузу.
21. Самбуу Чараш-уруг Бекеевна — Току районун Ий кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
22. Серенчи Александр Маморова — Току районун Ий кедээ Советинде өг-бүле ээзи.
23. Серини Санчат Торжувена — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
24. Сунтерев Тадар Евдановна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
25. Таштановна Ольга Николаевна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
26. Тиртыш-оол Оюм Тоқтаповна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
27. Хертем Докуреш Енгеевна — Барыш-Хемчик районда «Барлык» совхозтун ажылчыны.
28. Ховалыг Олулай Окайлоолновна — Чөөн-Хемчик районун «Хорум-Даг» колхозунун колхозчузу.
29. Чакар Кыргыс Чадамбаевна — Кызыл хоорайда өг-бүле ээзи.
30. Эрем Оялга Байроолновна — Чөөн-Хемчик районун «Октябрь 30 чылы» колхозунун колхозчузу.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Даргазы Н. ОРГАНОВ.

РСФСР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Секретары С. ОРЛОВ.

Москва, 1960 чылдың июль 25.



«Коммунист» септелег-монтаж эргелелинде эш И. Иванованың удурткан станок ажылчынарының бригаданың коммунист күш-ажыл бригаданың биле аум дээш чарышка идеялепк кырып турар. СЭП ТВ-ның июль пленумунун шийтпирлерин амжылдылга боттандырар дээш ол бригаданың кезигүнери шудургу амжылдывышаан, бо чылдың чеди айларында планын 200 хуу күүсеткөөнер.

Чурукта: (солгай таламында) И. Иванованың болгаш М. Радтын станокта ажылдап турары. Фотоу С. Феонистовтуу.

ХӨЙ-НИТИНИН КОРУМ-ЧУРУМУН КАМГАЛААР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ЭКИ-ТУРА УЛУС ДРУЖИНАЛАРЫНЫН ДУГАЙЫНДА ДҮРҮМ

Совет улус коммунизм тургузарынын улуг-чаагай программазын амьдыралга боттандырбышаан, коммунизмин материал-техниктиг баазаны тургузарына, ажилчы чоннарчын чаагай байдалынын болгаш культуразынын дөңгөлөн бөдирлерине коммунист партиянын улуртулазы-биле чаа алдарыг чедирин чедип алган. Чонну коммунист баута кижиндеринин талазы-биле Партиянын, Чазактын болгаш хөй-ниитини организациаларынын чорудуп турар улуг ажилынын ачымында бастич чуртта кем-бурру үгедер чорук дык кызырылган, социалист хөйлу-дүрүм болжак быжыккан. Совет хамаатыларын дык хөй кезин кызыкмаккай ачылдап, хөй-ниити талазы-биле бөдунү хүлээгезин ак-сеткилдиг күүседип турар. Ичкы-даа болза социалист нийти чуртталганын дүрүмунерин, социалист хөйлуларын уресп турар кижилер бар.

Коммунизм тургузушунун калбарын турар үедө, ажилчы чоннарчын медресид чоруну болжак политикаг ийдешийдик база совет демократиянын улум дөңгөлөдүрүм байдалында, социалист нийти чуртталганын чурумнарын болжак совет хөйлуларын үрөөр чорук-биле демиседи, колдуунда, хөй-ниитинин корум-чурумун камгаларынын, хөйлуларын сагымынын хөргөнгө ажилчы чоннарчын болжак хөй-ниити организациаларын калбаз-биле кийриштирип турар чорудар ужурут.

Улустун эки-тура дружиназын ол чоругаалар-биле организастап турар.

II. УЛУСТУН ЭКИ-ТУРА ДРУЖИНАЗЫ БОЛГаш ООҢ ТУРГУЗУУ

Улус дружиназын партия, профсоюз, комсомол болжак бугадыргенин, тудууну, колхозун, совхозун, өөредилге болжак албан черлеринин, бажич өргөлелинин төлөөкчилеринден тургустунган эгелекчи болуктуг чыгына дружинага кирерин хүлээп кижилерини организастып хуралына башлап тургузар.

Улустун эки-тура дружиназына, чурум баугаар, 18 хардан куду эвес намызы, ССРЭ хамаатынын, ажилдап азы чурттап турар черинин айы-биле профсоюзунин, комсомолун комитеттеринге азы хөй-ниитинин өске-даа организациаларына бөдунү кирген балдыриникиринин барымдаалар хүлөөп алыр. Дружинага кирерин хүлөөп хамаатынын оларын ачылдап, өөренип азы чурттап турар коллективинин (бугадыргенин, тудууну, совхозун, колхозун, өөредилге болжак албан черлеринин, цехтин, ээчегинин, участканын, колхозун бугадыргеле бригадалынын, совхоз салбырынын, өөредилге бөдунүн, бажичнын чурттакчыларынын болжак оон-даа өске) рекомендацияны баугаар дружинанын нийти хуралына азы оон штабынын хуралына хүлөөп алыр.

Улус дружиназын дружиначыларынын нийти хуралына ажилчы камгалашкын-биле сонуп алганы командир болжак оон оралакчыны улуртур.

Чүстөн хөй дружиначыларын бугадыргелерге, тудууга, совхозтарга, колхозтарга, албан организация, өөредилге черлеринге, бажич өргөлелинине дружинаны улуртуу-биле штаб тургузар. Тус черинин байдалын барымдаалар көргөш дружинанын азы бөдунтерин база тургузуу болур.

Дружинага хүлөөп алган кижиге штаб ачалынын азы дружина командири СЭКН хооркомунуң, райкомунуң болжак ажилчы чоннар депутаттарынын хоорай, район Советинин мурунунда шимындик бажичти, хөргөкө кадаар демдести болжак дружиначынын хүлээлгелерин болжак эргелерин, а ол ишкеш хөй-ниитинин корум-чурумун камгалар талазы-биле кол хөйлу-дүрүм түндүгүн айткан бажичти бээр.

Дружинадан үндүр дугайында айткычы дружинанын нийти хуралы азы штаб шимирлөөр, ол дугайын рекомендация берген организациаг дынадыр.

Дружинадан үнүп турар хамаатылар шимындик бажич болжак дружинанын демдөн дружинанын командириге дужаап бээр хүлээлгелерин.

III. ДРУЖИНАНЫН РАЙОН, ХОРАЙ ШТАБЫНЫН ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИ БОЛГаш ЭРГЕЛЕРИ

1. Улустун эки-тура дружиназын: кудумчуларга, стадионнарга, парктарга болжак хөй-ниитинин өске-даа черлеринге хөй-ниитинин корум-чурумун хандыра, а ол ишкеш бажич чыскаалдар, митингилер, спорт маршаддары болжак өске-даа массалык кемчеглер үезинде хөй-ниитинин чурумун тудууна кийрижир. Анда быжылган девискерге патриалдар, рейдлер чорудуп, постулар үндүрүп, дежурнылаашкын кылып тургаш хөй-ниитинин чурумун камгалар; нийтилеге хора чедирин турар хулиганнар, арагалар чорук, социалист болжак хамаатыларынын хууда өчкүнүн оорлап самчындаар, совет самчынын чурумун үндүр, чимжең салып кылар, самгон хайшыдыр болжак өске-даа өрге-медел дүрөөр чоруктар-биле демиседи шаг-даа, суд болжак прокуратура органдары-биле кыды ийдешийдик чорудар; кудумчуларга болжак оруктарга транспорттуг болжак чага кижилерин шимчөөшкенинин айык чок чорун хандырамынга кийрижир, кудумчу шимчөөшкенинин чурумун таймырлазар;

бичин уругуларын хайгалар чок чоруну-биле демиседи чорудар;

IV. ДРУЖИНАЧЫЛАРЫН ХҮЛЭЭЛГЕЛЕРИ БОЛГаш ЭРГЕЛЕРИ

1. Дружиначынын хүлээлгелери: хамаатыларын ат-алдарын болжак өрге-хүлдүкелин камгалар, хөй-ниитинин корум-чурумун үрөөр чорукту бугадырганын өргөкөк чугула кемчеглерин алыр;

2. Бугадыргелеге, тудууга, совхозтарга, колхозтарга, өөредилге черинде улус дружинанын штабын чехтерде, колхозтарын салбырларында, колхозтарын бригадаларында, өөредилге черлеринин факультеттеринде тургустулап дружиначыларын ажилын улуртуу болжак бөдунү практиктик ажил-чорудулазын талазы-биле район, хоорай штабын чыгыртыр.

3. Чүгө 1959 чылдың дургузунда облуска чер-чер Советтеринин болжак албан черлеринин шугуму-биле 31886 дөңгөлөч метр чуртталга шөлдерин кылып, ажиллага кийрген, колхозчуларга 1500 чуртталга бажичнарын тудуу берген, 500 санлы хуула бажичнарын күрүнө чөдөлүгүн хүсөлү-биле туткан. Бо чылым чуртталга бажичнарын тудууларынын хөргөкөк оон-даа артык калырган.

Чаа бажичнарга көчүп кирген чурттакчылар бирги эөлөгө бажич иштин эки шимарын, ажиллага элтиг эт-хөргөкөк-биле дерип, хөстүг шактарын бажичнынга кулдуулау, солуу өрттирерине таарыкчылай байдаларын тургузар күлөөлөр. Ичкыда чонун хун бугу өзүп турар чугула хөргөкөкчелерин хандырамынга эт-хөргөкөкчелерин бугадыргенин хөргөкөкчелерин улум өзүп турар.

1959 чылда областтык чурт үлестүрүнүн адырларында эт-хөргөкөкчелерин 3 миллион 44 муң рубльге бугадыр үндүргөн, ичкыда 60 чылдык планында 4 миллион рубль өртектиг эт-хөргөкөкчелерин кылырын төлөвлөөн.

Бо чылым областтык ажилчы чонунун хөргөкөкчелерин муруну чылардан хөй санлы хөй шакфартын, стодарын, дыналарын, сандыларын болжак өске-даа эт-хөргөкөкчелерин бугадыр үндүр. Оон-биле хөргөкөкчелерин областтык бугадыргеле черлеринин, эң иланын Кызылдың эт-хөргөкөкчелер кылар фабриказын бугадыр турар продукциянын шимарын элөөн экижөнгө демдөлгөр чугула. Ол фабриказын кылып турар кылгараак-биле чаап каан хөй шакфарты болжак шугулулар даштык хөй хөй таллазы-биле Красноярскке, кылган эт-хөргөкөкчелерин мурын тудулап турар.

Мээң үлүүм



Бистан колхозуушта отород бригаданы бар. Ол бригаданы тургулап ишкери болжак ажилдап турар. Бистан отородуушта помидор, согуна, капуста болжак оон-даа өске ногаз культуразын үнүп турар. А мен печим черде капуста сугтарып ажал турар кижин мен. Капуста сугтарып кончут мнаш үнүп, дөңгөлөчү хөргөкөкчелер болжак чурум үрөөн хөргөкөкчелер турар. Капуста сугтарып кончут мнаш үнүп, дөңгөлөчү хөргөкөкчелер болжак чурум үрөөн хөргөкөкчелер турар. Капуста сугтарып кончут мнаш үнүп, дөңгөлөчү хөргөкөкчелер болжак чурум үрөөн хөргөкөкчелер турар.

Редакцияга ЧАГААЛА

НӨЗҮЛБЕЙН ТУРАР

Каа-Хем районун «Октябрь 30 чылы» колхозунун зоотехниги Павел Петрович Москаленко анык эр, а оон эртем талазы-биле экин Павел Павлович Зубков хөйгү көргөн, кижиге ортуз намызы, дуржулгалык аветфельдлер (мал эмчи). Хайын чорутуу анык намызын энергия-биле калжар мергежики кадымтыга чотум ажил-хөргөкөкчелер улуг бугадыр чурт үнүп көр-ле болгу дер. Чок, мында конгус өске.

Чокта хөйгү Кавказын алынгы 500 хөйгү тарып боозадыр-биле үскен турган. Кужур Москаленко ача өй-шанда баар боор бе! Дузалдыр-биле келген кижилер ман-манай тарай бергенер. Эштер Москаленко биле Зубков олар малды тарып боозадыртыга аажок хөң чоктар. Тускай өртекилеринин ийдешийдик чок чорунун каразын-биле колхозта чүгө 28 инекти тарып боозаткан, 110 инекти, 120 хөйгү сула эдержилеге кийрген боор турар. Оон өске уксаа экижидеринче, хөйдүн чыда ийи уксаа хурган алырчыче утланын кадым-даа хөргөкөкчелер алыр.

Эштер Зубков биле Москаленко олар колхоз дүргезин эш Болгоговтар боозадыртыга өйткөөлөрүнче «суграп» шаг-ла болганнар:

— Иннокентий Иванович, силер «Шиник» көррөспонденттин.

С. ТАМБА,

Солун дажылгазын экижидер

Бистан чуртуушта болжак даштын чурттарда болуп турар бугадыргенин билип алыр-биле оон-ла чаа солуннардын көчүрүп берсе, өргү солуннарын жеңе нокутур боор — деп колхозчу М. Калбач хөргөкөкчелер чугаалар.

— Чорумал кижилерден дамчып калганын, бистан чуртууштын кызыгаарычче өске самолёт шуртун кирип турган-даа, Японияда улуг дөлөөшкөөр болуп-даа турар дээр чүдүр, солуннарын чыгындап-ла алган ажил мен, калбач-даа чүдөдир—деп Чучумамай ирей хомулалы ийерти.

Калбач биле Чучумамай Сүт-Хөл районун «Алдан-Мадыр» колхозунун эки элдеринин. Олар колхоз төвүндө 70—80 километр арак оларда чурттап турарлар. Манчурек, Көпөс, Бай-Кал, Ак — бо черлерде дык хөй колхозчулар мал ажилыны. Иланын Манчуректе улуг сүт-баран фермазы бар. Ичкыда солун тардылганын көчүрүп бугадыргенин. Колхозчулар чагыткан солуннарын бугун чартык айларда албай турарлар. Почтамт эш Кулашкан почта дажыры хүлээлгезин багай күүседип турар.

Колхозчуларын ортуунга массалык политикаг ажилчы чорудар кылдыр быжылган тургустан агитаторлар эвөөш өскө. Чижээлөөр, ферма өргөлелин эш Өлкөк, үчкөчү эш Сергей даш ишкан өске-даа агитаторлар малчыларын ортуунга лекция, беседаны чорутпай, боттарынын хүлээлгелерин уттулкан чоруп турары карадыгыч.

Харын оон туржак, үстүндө ийи колхозчу малчынын чугаалашкан айтыргаларына карадыгышан тема-ларга лекция, беседа колхозтун үзүгүнө бөзүн болган.

Колхозтун партия организацианы малчыларын чагыткан солуннарын өй-шанда чедирлер болжак чонну ортуунга лекция, беседаны чорудар бугадырда боттук кемчеглерин алыр журулу.

М. ОНДАР.

Улусчу дружинанын үлүү

Чөөн-Хемчик районун «Коммунизмче өркү» колхозта тургустунган хөй-ниитинин улусчу дружиназын кижигүнери улусчу дружинанын тургустунган хуудан аялгаш-ле хөй-ниитинин чурумун үрөөр-биле өлпөш чок демиседи, кончук күжөшкөөнүн ажилдап турарлар. Эң иланын, олар ажил кылбас, арагалар чалгалар-биле, хөйтпак тигишканын-биле шимынын демиседи турар. Чижээ: дружинаны эш Д. Надын келдө магадан өргөлелин араганы доктааттырган шаг чөткөндө садары бугадырбайн турар болжак хөйтпак араганын белеткөөрүн чөткө—шугууну шугууну чурттакчыларындын бугурун-биле бөлгөш, колхозтун складында дужаап берген. Дружинанын өске кижигүнери эштер Мынче, Хаа-Сурун олар малчыларын чагыт канаштарын эргилдир кезип, малчыларын ара-

Балгазын сельхозунун четпес ажилы

Балгазын словозаванын менюунда дык хөй чөмөрүн бажич каан турар. А хөргөкөкчелер чорудуп каанар.

Ол ишкеш «Совет Россия» колхозта азын-чөмө сандым улугтуг хаалгы турар. Ичкын салдыкпал келген малчынар чуну-даа салдып ап шыдабайн, дедир куруг чанып турар чоруктар хааа өскө.

Бо четпестерин сельхоз дүргези эш Моладай биле тура-ла, чогуур кемчеглерин албайн турар.

Ч. ОНДУМА,

Школа белең

Чөөн-Хемчик районун «Искра» колхозта 8 чыл школанын септелгени бо чылым организастыг чоруткан. Школанын, столанын болжак интерактив септеп, чугаалап, будаан. Ам оларда парталарын, студияларын болжак оруннары белеткен салып каан. Ол ишкеш школга 500 кубометр одаар ылыгы белеткөөр планын тургаш, 620 кубометри белеткөөр, школа кериминин иштине өөртүп дүжүргөн.

Бо айлык 3-те, школанын чаа өөредилге чымынын белеткөөн күрүнө комиссияны кылап көргөш, хүлээп алган. Ичкыда ол школа ам өөргөлелин хүлээп алырынга белең.

М. МАЖАА.

I. НИИТИ ЧҮЛДЕРИ

Улус дружиналарын мурун ажилчылардан, албан-чаакчылардан, колхозчулардан, студенттерден, өөргөлелин болжак пенсионерлерден эки-тура барымдаалар тургузар. Улус дружиналарын бугадыргелеге, тудууга, транспорт черлеринге, албан организация, өөредилге черлеринге, бажичнар өргөлелинине, колхозтарга, совхозтарга, а ол ишкеш заводтарын, фабрикаларын улуг цехтеринге, өөредилге черлеринин факультеттеринге, совхозтарын салбырларына, колхозтарын бригадаларына бугадыргелегө девискеэр барымдаалар принцип баугаар организастар.

Район, хоорай девискеэринге улус дружиналарын улуртуу-биле улус дружиначыларын район, хоорай штабынын хөй-ниити организациаларын, чамдык дружина штабынын болжак командирлеринин төлөөкчилеринден тургузар.

Районнарга чардыган хоорайларга районнар штабы-биле кыды улус дружинанын хоорайлар штабынын тургузуу болур.

Улус дружиналарын болжак оон штабынын организастарын болжак улуртуурин партия органдары боттандырар.

Дружинанын ажил-чорудулазында кол чүгө—эрге үрөшкенин баш улур бөдунерин, кижиндик ажил деп чурбын барымдаалар көргөш дружинанын болза социалист нийти чуртталганын чурумнарын сагымы талазы-биле чонун ортуунга чорудар таймыр ажилына кийришээр.

Улус дружиналарын болжак оларын штабынын боттарынын бугу-ле кемчеглер-биле дузалар.

Ажилчы чоннар депутаттарынын чер-чер Советтеринин куускомарын, бугадыргеле болжак черлеринин улуртуучулар дружиналарын болжак оларын штабынын ажилдаар чер-биле, телефон-биле болжак чугу-

База катан эт-хөргөкөкчелер дугайында

Ичкыда-да чамдык эт-хөргөкөкчелерин, мангыт райулетуну комбинаттарына кылган эт-хөргөкөкчелерин шимарын болжак даштык хөй-ниитинин чонун күзөлдүп аман-да хандырып шадайн турар. Оларын кол-ла чөткөкчелер чүгү—эрге-хөргөкөкчелерин анык бугу өңүр дөңгөлөчү бугадыргеле чаап турарында. Бажич иштин чангыс аай өскө өңүр эт-хөргөкөкчелер-биле шокартыр дерип каарга чере чарыш өскө билдингир болбай. Ол дугайын чамдык улустур черлеринин болжак салтын ажилдакчыларын билбейн турары, азы билсе-даа хөргөкөкчелер турар хомулалар. Бугадыргеледе ажилдап турар иланын болжак техниктер продукциянын санын көбүдөрү-биле кыды шимарын экижидеринге хун бугу күчтөөнэй салыр журулу.

Ол ишкеш сандым организациаларын чамдык ажилдакчылары куду шимарын эт-хөргөкөкчелерин хүлээп ап тура, бугадыргеле черлеринге чогуур негеделер салбайн, анык өрттир турары окта шын өскө.

Чонун эт-хөргөкөкчелер талазы-биле хөргөкөкчелер улуг, аммында областка оларын долуу-биле хандырамын белең өскө дээрин билдингир чорукту ажиллап, сандым ажилдакчыларга таарыкчы чок, куду шимарын эт-хөргөкөкчелерин дээрин өскө сандыр, чонга чүгө бедик шимарын эт-хөргөкөкчелерин бугадыр бээр хөргөкөкчелер.

Устүндө айткан четпестерин чок кылды талазы-биле кылаа чотуру болжак кемчеглер бисте хөй. Эт-хөргөкөкчелер кылдыр фабрикага болжак районнарда улустур комбинаттарына тускай бугадыргеле чөвүдөдөр тургустуу, оларын ажилчы культура ажилдакчыларын, интеллигенциянын, журуучуларын кийриштарин, массалык-биле хаара ту-



Горький область, Городецк районун «Кызыл мазак» колхозунун баштар чери эки индустрияны көдүрүп үндүргөн: олар колхозчуларын уругуларын күш-ажылчы өөредилгенин организастаан. Ук колхозтун дуржулгалык бажичны Иван Ивановну Чурекос Сөзүгүн мергежилдин уругуларын өөредип турар. Иудугу разрядтарын тымыскылаан өөргөлелин ажил-ажынын ийи-бүрү тудууларында ажилдап турар.

Чурукта: И. И. Чурекос кырынга дракчаларын канчар гаргарын алдыгы классы Маша Лемшинге айтып берип тур.

Фото О. Ячевский.

СЭТА-нын фотохроникасы.

Лаостун революсчу комитетинин баштыгынын меделели

ПЕКИН. (СЭТА). Вьетнамга август 11-де болган хей кичи кижикчыл митингте Лаостун революсчу комитетинин баштыгы Коанг Ле «Лаос бола нейтралитеттин орун-бле чоруу» деп меделген.

Саясат агентстволорунун дыңшап турарынан аларга, чаа чызыктан дагыштык политикага таарышпачу Коанг Ледин чуулааны: «Чызык бистин чуртуусу нейтралитеттин орун-бле адыртыр дээрине иледегер мен. Политика болгаш шериг талазына таарышкан негеделери чок дуулаанын кыдыр-даа чуртан ап болуу бис».

Амгы уеде бис—нейтралитеттин чурт бис, бир эвес каныг-бир куреу бистин чуртуусуна шериг баазын тургузар деп барза, бис ону болдурбас бис деп Коанг Ле уламычаан.

Болунчу чуртууна чогулмалык амыдыралык катар тургузарынын дугайында айтырымын шийттирээрде, дагыштык курелерге идегевей Лаостун улуу буттары кушун уа-дурер ужурау деп ол айтыкан.

Д. Хаммаршельд Катангада

ПАРИЖ. (СЭТА). Чалча чагырыкчы Чомбени эеле берген Катанга жокууну теи хоорай болуу Элиза-ветовалдин аэропортуна август 12-де КНО-нун чыгышы секретары Дг Хаммаршельдин олтурун келген самолёду хонуп турда «Катанганы америкаларга салышкан», «Чомбе бисти карап тур», «Каттышкан Кно-го делгери!» дэи кыйгырылалар дыңшап турган дээрин Франс Пресс агентстволор дамыткан.

Швед шериг кезеи олуртуп алган ады самолёттун ол аэродромга кээи ковар деп турганына Чомбени уурларын турганын бийдигар болгай, мычанган КНО-нун чыгышы секретарынан алаа челе бээринеи каш-ла минута мурунда орта болган чүүлдерин дугайын Франс Пресс агентстволорин корре-спондентинин дыңшадында чу-галал турар. Аэродромда радиолоу башкарыла берин дамытыр Хаммаршельд болза, бир эвес Чомбе болуну ол шийтирин өскерттесе болза, алаа самолёт хоудурундан ой-лаалар дугайында дыңшадыр ам кээи ол дүжүп бээр ужурга таарышкан.

Дг Хаммаршельдин утуп алмырын баулады болуп турда самолёт ковар шыче чүткүп турган чыс-калганарын аразыга полицей-жилер тулуп жоругдашынарны чоруткан.

Индонезия Республиканың алдарлыг 15 чылы

Экватордун ол-бо талааларында чыгыш берилген 90 миллион чо-руу бөгү Индонезия Республика-нын чыраалынын Хунун меделген турар. Ол болза президент Сукар-новун суу-биле алдырга, Индонезиянын чаа чыдыр килген ойу—1945 чылдын август 17-де, 15 чыл бурунгаар болган.

Хаммаршельд куреу болуп ту-руп турарынын чыдырында поли-тиктик, экономикактык база кул-туралык хөгүмде талазы-биле Индонезия дыкка улул чедишкни-нерин чедип алган. Ичылза-даа ол 15 чылдын дургузунда алаа бергелер баа тургулаан.

Колонизаторлар амга чедир-ле Индонезиянын байлктарын бот-тарына шыкын алганына чөшкээржер хонуп чоткар бол-гаш Индонезиянын хаммаршыпас эргезин уууткаар дөш сүчөөлөр-ни организациягап туралар. Ол сүчөөдө кол черин Американын Каттышкан Штаттары өзөп ту-рар. Индонезияны «чагай» көрүп турарын Вашингтонун алаан кижилери дагыш-биле көрүгүлү тур-ла-даа, оларын оозу меге, чүл дөргө америка колонизаторлар индонезияларин мурунга каткызын көргүшкө, чотум чажыды-биле алаа удуу бижэен чидишп турар-лар.

Чоокта чаа Джакартага шериг сууд америка ужудукчу лейтенант Поугу болзаарына шийткен, ол болза империалист курелеринин детакмечи-биле Индонезия Республикка удуу демескени тур-рү үймөэнчлерин демселле-ге илепкейли-биле кижип тур-ган. Поуп болза, оон өске-даа агаар дээрбечилер-биле калы Индонезиянын тайын хоорайла-рын бөмөлдү турган. Импери-алист Индонезиянын хаммаршы-пас чоруун уууткаарын күзеп турар болгаш ол сорулга-биле тускай планын оларын ажаллап кылды алганын америка ужудук-чуну өчүткери көргүшкө. Рес-публиканын эрге-чыгырларынин чоокта чаа илеридип тылканы «Мангун» деп бөүктүп чажыт үүдөгилери харын-даа ол пла-бия болжалык болган илерен. Ол бөүктүп жежигүу ужудукчу Маукар самолёттан президенттин Джакартада болгаш Богора ту-рар чедерин болгылган турган.

Индонезия республикага удуу демселге болунуу дайыр чери кылдыр Индонезияда Голландия-нын дурму чок өзү-биле хоора-тырты берген Барыын Ирианын (Чаа Гвинея ортулукун барын

кезеи) империалистер улам-из калба-биле ажылгап туралар. Чоокта чаа «Карел Доорман» деп азыр баштаган голланд шериг коабльдеринин бөлуү мыда челе берген. Ол-ла черде америка шериг самолёттарын база чедирген. «Хол боозун индонезия республиканын чүрөөчө утап алган бис»—деп империалистер мактангы турар-лар.

Ичылза-даа империалистерин чымыншикчнери болунун со-рулузын чөпейеи турар. Индонезияда бөгүн дарааында сестер-ни дайыгапал болур: «отту ева-зынга орап ап болгазы-биле бир дөмөй», национал-чоталаалык шимчөөшкнни доктадып шыды-вас». Колонизаторларын чы-мыншикчнери тура-даа индо-нези улул бугүрээди-биле, диди-ми-биле бурунгаарал бар чыдар.

Хаммаршыпас чоруктуң үле-зини болур национал экономика-нын тургузарын орадалашкан, Индонезияны чааа шаанда голланд империалистерин болуп турган бугү-ле үлетпүр бугүрүлелерин, кофе, шай, чагар, какао черлерин национализациястаан. Оң-биле калы чуртуу индустриализациясыне улаанган хөгүмчелерин ач чо-рудун турар. Бөгүн Индонезияда эн-не алдарлыг дозуннарны бирээи президент Сукарновун дарааында өсөстери болур: «Гогон-ройнг» («Калы, коллективтин-биле ажал-дар»).

Индонезиянын бугү делегейге алдары база өзүп турар. Афри-канын болгаш Азиянын чуртары-нын Бандунга болган төгүдүт конференцияны бугү делегей би-лир, ол конференциянын прин-циптери бистин үеи туту болу берген. Амгы үеде Бандунгун угаан-болды тилеп турар, ол дугайын Африкада болушкуннар чугаалап турар-дыр. Бо чылдын ужулга чедир ол дыкка хаммар-шыпас 25 курунер бар болур. Ичылзага Бандунг конференция-зынын үезинде Африкага чүлө хаммаршыпас беш куруне бар турган болгай. Африканын болгаш Азиянын хаммаршыпас чаа тур-гундеринге дузаны көргүшүшкан, Индонезия болза, делегей тала-зы-биле нейтралитеттин, шериг бөүдүлгелерин кирешезинин политикаын, бугү делегей тай-бын дөш демселдин политика-ын чорудуп турар.

Индонезия он беш чылдын иш-тинде хаммаршыпас чоруктуң ту-гунун алаа-биле чоруп келген. Ол үениң дуртузунда Индонезия Рес-публика бижыккан болгаш чаа-чаа чедишкннерин бугүрээди-биле чедип ап турар.

Ива ортулукка чыда 100 муң

тонна кан бугүрер металлургия заводун тударын ол дугуржула-ды көрүп турары онза ужуру-дуздыг. Төгүдө бир-ле дугаар Индонезия болу металлург болур. Оң чуулазын меделгештишкан, Джакартага митингте чүве чу-гаалап турган, президент Сукар-новун меделгезини болза: «Метал-лургия — экономикаын үле-зини. Чүлө аар чүлтүр бар турда чаа амыдыралдын тудун көгүдүлү болур бис».

Механизматтыганын рие ажал-гайын тургузар талазы-биле бо-ча Индонезияга совет организа-циялар дуулап турар. Ол чорук Индонезиянын бугү экономикаын көдүрүнгө улул ролду ойнар. Бо чылдын чуртун 8 миллион тонна ристи ажап алыр деп бо-дун турар, а кукурузанын дүжү-дү 3 миллион хире тонна болур.

Индонезия кездеде улул өскер-лишкннер болуп турар. Бугү-дүге кооперативтерин улам-на улул ужуру-дуздыг болу берип турар, оларда таралышкыр чери калы ажаллап кылып, сугтарыла-ды болгаш алаап алмышын ажалдарын база калып кылды турарлар. Бөгүн Индонезияда эн-не алдарлыг дозуннарны бирээи президент Сукарновун дарааында өсөстери болур: «Гогон-ройнг» («Калы, коллективтин-биле ажал-дар»).

Индонезиянын бугү делегейге алдары база өзүп турар. Афри-канын болгаш Азиянын чуртары-нын Бандунга болган төгүдүт конференцияны бугү делегей би-лир, ол конференциянын прин-циптери бистин үеи туту болу берген. Амгы үеде Бандунгун угаан-болды тилеп турар, ол дугайын Африкада болушкуннар чугаалап турар-дыр. Бо чылдын ужулга чедир ол дыкка хаммар-шыпас 25 курунер бар болур. Ичылзага Бандунг конференция-зынын үезинде Африкага чүлө хаммаршыпас беш куруне бар турган болгай. Африканын болгаш Азиянын хаммаршыпас чаа тур-гундеринге дузаны көргүшүшкан, Индонезия болза, делегей тала-зы-биле нейтралитеттин, шериг бөүдүлгелерин кирешезинин политикаын, бугү делегей тай-бын дөш демселдин политика-ын чорудуп турар.

Индонезия он беш чылдын иш-тинде хаммаршыпас чоруктуң ту-гунун алаа-биле чоруп келген. Ол үениң дуртузунда Индонезия Рес-публика бижыккан болгаш чаа-чаа чедишкннерин бугүрээди-биле чедип ап турар.

Г. АФРИН.

ЧЕЧЕКТЕР ДЕЛГЕЛГЕЗИ



Чурукта: облукукомунун ишти-ки хедертер эргелениң коллек-тивинин делгелгезге килген че-чектери.

Фото С. Февостовуу.

База бир чедишкнни

Хол бөмбүүнү талазы-биле РСФСР-ниң бири чери дээр Си-бириниң Ираакы Чөөн чүк зо-назынын маргылдазы август 3-тен 9-ка чедир Чита хоорайга болуп эртен. Ол маргылдага областни чемпион херэжеиерин «Дина-мо» болгаш эр улустун чымыди командалары Тыва областык му-рундан барып ойнап чорган.

Маргылдага Бурят АССР-ин, Красноярск, Хабаровск крайлар-нын болгаш Хакас, Чита база Ты-ва областтарын херэжеиер бол-гаш эр улустун командалары ки-ришкен.

Тыванын херэжеиер команди-зы чылдын-на чоруттулуп турар хол бөмбүүнү ол маргылдазын чедишкннин болуп, Хакас, Чи-та областтарын база Хабаровск крайнык командаларын 3:0 саңга удуу алган. Красноярск крайны, Бурят АССР-ниң командаларына уттурган. Ичылза-даа нинти удуу алган саңга барымдалаарга би-стин херэжеиер командалык ий-ги черге үеге. Бири черин Кра-сноярсктин пединститудунуң ко-мандалы, үшкү черин Чита обла-стык командалык элээр.

Херэжеиеринин хол бөмбүүнү составында Галина, Наталья Со-колова угашкылар, Надя Маны-никова, Лена Волнина, Ольга Ко-жинева, Зинаида Хвойцова болгаш Галина Лестюгаева ойнап чо-рған.

РСФСР-ниң бири чери дээр Си-бириниң Ираакы Чөөн чүк зо-назынын маргылдазын ийги чери элээр Тыванын херэжеи-ер командалык спорт нитилел-деринин болгаш организацилары-нын Чита область эвлектинин че-чуулинин мектал бижин-биле ойнакчы буруун II черегин дипло-матын биле шийгелгелген.

зырак алды барын-герман армия-ны америка атомнуң чөпсөк-биле бол-гаш «Полярис» деп ракеталар-биле чөпсөгөөрүнүн талазында болуучу ажал-чорудулазын илепкейжиткен. Барын Германияга ядролу чексе-ти бугүрерин чорудуп турар Париж дугуржулаарынын илдыг чүгө-дери күш чок болдурарын чеди-п аларын ол орадалаштырар.

НАТО талазы-биле болунуң өң-дөлүлөрүн «орус кыжынышкы-н» дугайында таап болушкы-биле коргунушкан, Барын Германия биле булдөсөв «кызыл айымгал» удуу «самгалла» болур дээринин дугайында бугүрүндүшкннерини Але-нуар кылды турар. Барын Европа-нын удуруту болгаш НАТО-нун агресси болуучу удуручуларын-ның бирээи болур ролду ам кан-дип ажал-биле кордоп турар. Фран-циянын президентини де Голль-биле өң чөкөк чаалы чуулаажышкын-дарын, а ол мышкан англи премь-ер-министр Макмиллан-биле август 10—11-де Бонна оң ужуражыш-кынарнын үезинде чуулаажыш-кынарнын амыс сорулазы база ол болган.

Англи-барын-герман чуулаа-жышкыны онза чажыт байдалга эртен. Ичылзажок англи премьер-министр 1938 чылда Мюнхенге ич-чарлагы премьер-министр Швар-цен болгаш Боннага база ша мө-дөдү ролду ойлаан дээрин херейе-лүп турар мөдөдүр параладан кө-сөтүп келген. Бонна дайынырлар килдерин оокутуурын күзөөс, Аденуарын антисоветтик чулу-рушкунуларын Макмиллан деткөи. Ичылзага барын таламы паралаан дийдишкн турары буугаар алдыр, Барын Европанын англи эрге-ажыгырга каражалы кылдыр экономикактык ийи блоктарга чарамы-шкын дугайы Аденуар биле Мак-миллан алы чуулаажып шыдаван.

Барын-герман милитаристтер да-гызырак ажал-чорудулазын дүгө-чүлгөрүн таарымчалыг өсөстери

улурутуузу, ногаачымдыла че-рениң агрономы Алфоса Флавова-на Пухова Кызылга хей чыдаа үнер туштерин болгаш чөчөктер-ни тарын олуртупун баштай өгө-лөп килдерин бирөөл. Оң өс-түрени хей чыда болгаш чаң-гыс чылда үнер чөчөктерин тү-ешкнрин делгелгезе база көргү-көн.

Облукукомнун иштики хедер-тер Эргелениң коллектив ий-лиш-буру чөчөктерден Совет Эял-лининин Сүлө дөмдөң чуртп өс-түреш, мыда «ССР—тайыннын чөчөгнннн» деп силдин кааны тура, чарып көстүп турар. Бо чыл ол коллектив болунуң ажал-дыкчыларынын өг-бүлелери-биле калы 50 муң чөчөктерин, оон иш-тинде 270 дөш кааны дамыдып георган деп чөчөктерин, 750 дөш чазак болган 450 дөш улул маш-тарын коллективке хаммаршыкын бажынарын чымыда тарып олуртуулаан.

Делгелгезе хууда кижип турар кызылдарын П. Т. Воробьева, М. И. Малышева оларын делген турары бажын кылган, өң-базын кылдыр үнер пестуна база гөвө-ляк болгаш астры деп бажын че-чектери делгелгезе көргүчүлери онза соууртаткан.

Хоорайнын ийги чөчөктер дел-гелгезе эки эртен.

О. КАМЧЫЛАН.

Аргентинада хөл шыдыраа маргылдазы доозулган

БУЭНОС-АЙРЕС. (СЭТА). Аргентинанын Кордова хөл хоора-йына болган хөл шыдыраа маргылдазы доозулган, алаа совет гросмейстерлер В. Корчной болгаш М. Тайманов киришкен.

Эл өсөлү салгыта Тайманов-биле Корчной ойнаш, хаймага чөп-шээрешкен.

Алаа бири чери 7 чылдан 6 саңга алган СССР-ниң чемпиону Корчной чаалап алган. Ол беш кижини уткан, ийи кизи-биле хаймакка алган. Ийги чери элээр Таймановта база аштыгы чок. Ол — 4 кижини уткан, үш кизи-биле хаймакка алган.

Ушул чери беш саңгы болган аргентин мастер Редольф алган болгаш гросмейстер Элиасекес-тен ол чартык саң ажал болган.

Ук маргылдазын чоруп тур-ганын үезинде Корчной биле Тай-манов хаймагы уга хей кизи-биле ойлашышкына чорутуулаан, ол черини шыдыраага хаймакшылык килдерин алаа киришкелген.

Сөүлү кылды ойлашышкына Кор-ной 38 кизи-биле хаймагы уга ойлашкан, оларын 33-үн уткан, дөрт кизи-биле хаймакка алган болгаш бир кижиге уттурган, Тай-манов ичылди 13 кизи-биле ой-наш, оларын шүптүзүн уткан.

ОЛАР СТУДЕНТИЛЕР АПАРГАННАР

Кызылдың педагогика институту-нун үш факультеттеринин студенти-лер хулап алымшынын доозулган. Бо чымын институттун бири хуру-зунга 100 киж хулап алдыган.

Хулап аларынн экзамендеринин үезинде Молгуш Дыртык-Бис, А. Ку-ларын, Ондар Камаа, В. Суковатин (Физика-математика факультетинде), Молгуш Бичегин, Балчыт Кайдын-оол (дыл болгаш төгү факультетинде), В. Ховаалы, И. Тешукова, Х. Алды-нов (педагогика факультетинде) олар ханы болгаш бижыг билигин көр-гүшкенер.

ОБЛАСКА АГААР-БОЙДУСТУН БАЙДАЛЫ

Бөгүн обласка шокар булттарлык, чамдык чердерге кыска чадкыннар-лыг хун болур. Динирээшинин болу-ру магатчок. Хал өй-тамында, соңту-чөөн чүк угалымышкынын. Агаар-нын температурасы: обласка—21—26, а Кызылга—24—26 градус чыл-гы.

Редакторнун оралкычы Д. О. БЕГИН.

Кызыл Хоорайнын Шетиники ку-дучузунда № 52 бажында курган турар хамааты Эльвира Николаевна Стафеева курган турар чери били-мес хамааты Юрий Павлович Стафеевтен чарлар дугайында херек кыдуруп турар. Ук херекти Тыва обла-стын судуна көөр.

Делегей байдалынын допчулалы

БУГУ УЛУСТАРНЫҢ ЭРГЕ-АМЫКТАРЫНГА

«Права» солунунуң редакциясы-нын айтырымдарына Н. С. Хрушев-тун харылаары делегейин хей-ни-тизинин улул соуурлаам хаймак-тырган. Чөпсөгөөрүнүн дүжүрер дугайында амгы үеин байдалдары-нын айтырым болуп турар айтыры-мын шийттирээрин чедип алыр деп Совет Эвлектинин чайгыштык чөк тура-соруу болгаш илг чүткүлүн бистин чаааыстың баштынн база дагыш болоткаан.

Барын чүткүң буржуаз ажал-дагычлары безин чөпсөгөөрүнүн дүжүреринин чуулаазы ам ху-дөө көрүп турар апарган. Блдыг турбуже ам айтырымын дагыштын тургузарынн эргежөк чуулаазы чүдөн болуп туралары КНО-нун Кол Ассамблеязына оң ийи улаа чуула-лаар кылдыр Совет Эвлекти чүге саналар туралы!

Чөпсөгөөрүнүн дүжүрер та-лазы-биле тодаргай планарын бол-гаш саналдарын бистин чуртуусу каш улаа кырып келген. Ичылзаж-ок КНО-нун чөпсөгөөрүнүн дүжүрер талазы-биле комиссиянын белетке комитетинин болгаш онын комитетинин кызыс составына оң айтырымын чуулаажыры эки түң-көдери берген. Барын таламы курутелер хей чылдарын дуртуулаан да алаа-ла хоозун чулурушкуннар кылдып келген болгаш Совет Эвлек-тинин саналдарына утуштур чаң-гыс базым-даа кымырын күзөвөс.

Ичылзага барын таламы дипломатия боттарынын млынп чуула-лад турарын баугаар алдыра, Совет Эвлекти Барын чүткүң саналдарына-га каш улаа утуштур барып келген.

Чөпсөгөөрүнүн дүжүреринин айтырымдары чуулаажымын түнөзүлдө үргүлчү-ле черде өздөп-тийдиле туртуулуп келген: бар-нын таламы курелерин санал-ла-

рын совет төлөөлөр хулап алмыр биле-ле олар ол саналдарындын был-дып келген болгаш боттарынын-из сүмөөрүнүн «таарымча чотун» бугү-дүрдөй элээр бөр турганнар.

Мыдыг байдалы чөк кылар дээр чөпсөгөөрүнүн бугү-нияти болгаш бугү дүжүреринин планын КНО-нун Кол Ассамблеязынын 14-үч сессиясына чуулаажып көөр кыл-дыр Совет Эвлекти кириген. Совет илеп бир эп-сеткалдыг чүтүлдүтү-шкүшүнү тышкан, чүге дөргө АКШ-тын, Англиянын болгаш Фран-циянын төлөөлөччилери чөпсөгө-лөгөнүнүн бугү-нияти болгаш бугү дүжүреринин идеясына удуу холау удууларын караалга көзүлдүр кө-дүрүп диттикчөөнер.

Совет планын улаустар өөрүшкү болгаш илеп-биле уткаан. «Чөпсөгөөрүнүн бугү-нияти дүжү-реринин дугайында совет санал бо-танган турар хун, икки төрөлтөткөнүң төгүлүүнө эң аалдары түшөр-үнүң бирээи болуп кирери чыгынын чок» деп сураламы Францу бижил-чи, профессор Бернар Лаврен биж-жөө.

Ичылзага КНО-нун бедик инди-риден Н. С. Хрушев ол төгүлүгү планын саналдан үндүргөндөн бээр барык чыл иреу өе эртен. А мы-дыг турбуже барын таламы куре-лелер боттарынын туруштарынан чангыс базым-даа агаарлавааныр. Оон турбуже, чөпсөгөөрүнүн дү-жүреринин айтырымдарын оларын кантадыр көрүп турарын ол айты-рымын таламы-биле чуулаажыш-кынарнын ажим-биле буудулурамын, оң төмөс-батпас чуулаажыла-га болдурарын орадалышкынын кылдыр үнөлөп көөр ужурау деп чү-вөн фактылар көргүтүп турар. Ча-жаз, ядролу чөкөкти амыс сору-лаан черинге чедирээрин чөкөк-чөкөкчелдерин уууткаар дугайында Францу саналдар-биле Совет Эвлек-

ди чөпсөгөөрүнүн билек-ле, ол чазак ол саналдарындын былдап каапкан.

Ол бугү байдалыкынар дөргө барын таламы дипломатия чөпсөгө-лөгөнүнүн дүжүреринин соуурлаа-чотунуң көрүзү-дүр. Хей-ниятини санал-овалынын айымшыкыны-биле чуулаажышкынарнын чорудар ужурга тавырышкан Барын чүткө чагырыкчы бөүктөр чөпсөгөелеш-кннин дүжүреринин дозунарын хары боо-чөпсөгөти өңдө бугүрөдө чаа чажытышымыкы болдурары кылдып туралар.

Ичылза-ла бажын ашкан шериг чактаалдарын көздөдериң америка президент болу неген турда, АКШ чөпсөгөелешкннин дүжүреринче чүткүп турар дээр аныгы америка дипломаттары меделгелеринге кыштыгылып болуучу ичыл! Америка чазак бо чылдын шериг дөвө-вилелдерин 41,5 миллиард доллар чедиринге илеп турар деп Вашинг-тонга август 9-та албан өзүү-биле чарлаан.

Америка, черле ичыл барын та-ламы политика улау массаларын эрге-ажыктары-биле эвес, харын байып мангыстап аларын кымыдып турар каш борбак монополистерин эрге-ажыктары-биле тодаргайлагы-нып турар. Чыжаз, АКШ-ла 1950—60 чылдарда чууга шериг ракеталары тударына 35 миллиард доллар төсөөлөтүп турган, а чөкөк ийи чылдарда ам-даа 25 миллиард дол-ларын чарыдаарын көрүп турар. Шериг концернери чөпсөгөелеш-кннин дүжүрер дугайында чуулаа-жышкынын чүлө чедишкннин болурунга шалтыштары эвес, харын делегей байдалын чидгелдерин чүгө кымыдып турарын бо чүргөй-лар тайылдырлап турар-дыр.

Совет саналдарын хандыктык күштүн болгаш боттарынын тур-штарынын божанын мөдөсөн билген, барын таламы курутелер чөпсөгө-

РЕДАКЦИЈНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетиники кулунчулук, бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнун 24-63, редакторнун оралкычынын 35-24, партияны амыдырал болгаш пропаганда килдистеринин 23-54, харысгалдык секретарынын 37-13, көдө ажал-алгы калдызын 22-64, иштики информация килдизинин 21-47, совет туртуугу, үлетпүр болгаш транспорт килдистеринин 23-35, чаага килдизинин 21-27, культура болгаш амыдырал килдизинин 25-38, бухгалтериянын 31-75, корректорларныкы 20-60.

Чыгыш № 1746. Культура эргелениң типографиясы.

ТАС—00450.